

Társadalombiztosítás /Megélhetés

Portugália

A társadalombiztosítás rendszerének áttekintése

A társadalombiztosítás rendszere Portugáliában még meglehetősen fiatal, mondhatni gyermekcipőben jár. Az állam gondoskodik állampolgáraitól öregség, betegség, rokkantság, anyaság, halál és munkanélküliség esetén.

A portugál rendszer egy illetékköteles biztosítási rendszeren alapuló rendszerből és egy rászorultság alapján működő illetékmentes rendszerből áll. A rendszert a munkavállalók és munkaadók költségeiből és csekély mértékig állami forrásokból működtetik. Csupán a balesetbiztosításokat fedezik kizárólag a munkaadók.

Az öregek ellátása a társadalombiztosítás része. Öregségi nyugdíjra a 65. életévüket betöltött férfiak és nők jogosultak, amennyiben legalább 15 évig fizettek illetéket. A nyugdíj mértékét az átlagkereset százalékából számolják ki, és az illetékfizetés időtartamával szorozzák. A nyugdíjakat általában évente törvényileg hozzáigazítják a megélhetési költségekhez. Portugáliában is vannak előnyugdíjazásra vonatkozó rendelkezések.

Az orvosi ellátás nem a társadalombiztosítás része. Ez az 1979-ben alapított állami Egészségügyi Szolgálat alá tartozik, amelyet nagyrészt adókból finanszíroznak. Állami kórházakat és általános orvosokat tart fenn a szolgálat. Az ápolás ezekben a kórházakban ingyenes, díjköteles azonban a magánrendelőknél és -klinikákon való kezelés, a fogorvosi ellátás, a szemüveg és a gyógyszer.

Betegségből és balesetből következő munkaképtelenség esetén a biztosított táppénzre jogosult a betegség 4. napjától - feltéve, hogy legalább 6 hónapig társadalombiztosítást fizetett. Legföljebb egy hónapnyi fizetéselőleg kérhető, amennyiben a munkavállaló lemond a táppénzről. A táppénz az utolsó fél év bruttó bérének 65 %-a.

A portugál társadalombiztosítás egy további ága a munkanélküliségi biztosítás. A szolgáltatásra való jogosultsághoz legalább 540 munkanapnyi foglalkoztatás szükséges az önhibán kívül bekövetkezett munkanélküliség előtti 24 hónapban. Amennyiben az illető nem jogosult a munkanélküli biztosításra, úgy munkanélküli segélyt kap. Ennek az összege a családi állapottól és a gyerekek számától függ.

A társadalombiztosítást szociális segély egészíti ki, hogy azokról is gondoskodjanak, akik a túl kevés foglalkoztatási idő vagy illetékfizetés miatt nem jogosultak a szociális juttatásokra. Ugyanakkor Portugáliában a szociális segély méltányossági kérdés, ami azt jelenti, hogy nem feltétlenül gondoskodnak arról, hogy valaki nem kerüljön a létminimum alá.

Társadalombiztosítás /Megélhetés

Portugália

Tartalomjegyzék

A TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS RENDSZERÉNEK ÁTTEKINTÉSE	1
TARTALOMJEGYZÉK.....	2
ÁLTALÁNOS LEÍRÁS A TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS RENDSZERÉRŐL	3
<i>Bevezetés</i>	3
<i>Szervezet, biztosítás kezdete, finanszírozás</i>	4
<i>Családi juttatások</i>	6
<i>Illetéktől független támogatások</i>	8
<i>További információ</i>	9
NYUGDÍJBIZTOSÍTÁS	11
ÖREGKOR	11
GONDOSKODÁS AZ ELHUNYTAK HOZZÁTARTOZÓIRÓL, HALÁLOZÁSI SEGÉLY	12
BETEGBIZTOSÍTÁS	14
BETEGSÉG ÉS ANYASÁG	14
MUNKANÉLKÜLI BIZTOSÍTÁS	18
MUNKANÉLKÜLISÉG	18
A MEGÉLHETÉS KÖLTSÉGEI	20
NÉMET ÁLLAMPOLGÁROKRA VONATKOZÓ ÖSZTÖNDÍJ LEHETŐSÉGEK PORTUGÁLIAI VISZONYLATBAN	21
AZ ÉLET PORTUGÁLIÁBAN	21
- GYAKORLATI TANÁCSOK	21
<i>Beutazási lehetőségek</i>	21
<i>Megélhetés</i>	21
<i>Szálláslehetőségek</i>	22
<i>Betegbiztosítás, orvosi ellátás</i>	22
<i>Munkalehetőségek diákoknak</i>	22
<i>Pénzügyi kérdések, bankrendszer</i>	22
<i>Utazási kedvezmények</i>	23

Általános leírás a társadalombiztosítás rendszeréről

Bevezetés

A portugál társadalombiztosítás egy illetékköteles és egy illetékmentes rendszerből áll. A társadalombiztosítás általános rendszere illetékköteles és mind az alkalmazottaknak mind a vállalkozóknak, valamint a vele együtt biztosítottaknak szociális biztonságot nyújt. Az illetékmentes rendszer olyan esetekre nyújt szociális gondoskodást, amelyek az általános rendszerből kimaradtak.

A két rendszer kedvezményezettjeit nyilvántartja a Nemzeti Egészségügyi Szolgálat, amely a kórházi esetekben nyújt juttatásokat.

• Az illetékköteles általános rendszer

Az általános társadalombiztosítás alapvetően minden kereső emberre kiterjed, bár az önálló foglalkoztatottságúakra és a mezőgazdaságban dolgozóakra külön szabályok érvényesek. Itt az általános rendszer leírása olvasható, de amennyire szükséges a két utóbbi esetre vonatkozó szabályozást is figyelembe vesszük.

Bizonyos szakmákban, mint pl. a háztartási alkalmazottak és a profi labdarúgók, a finanszírozás és szolgáltatások nyújtása szempontjából különleges szabályok érvényes. A társadalombiztosítási és kórházi ápolási rendszer az autonóm Azori - és Madeira szigeteken bizonyos különlegességeket mutat, de alapvetően megegyezik Portugália szárazföldi területein érvényes rendszerrel.

Az általános társadalombiztosítási rendszer a következő területeken nyújt juttatásokat:

- betegség,
- anyaság, apaság, örökbefogadás,
- munkahelyi baleset és szakmai ártalmak,
- rokkantság,
- öregség,
- halál és özvegység,
- munkanélküliség,
- gyerekek és hozzátartozók.

Önálló foglalkoztatottságúak az anyaság, az apaság és örökbefogadás, rokkantság, öregség és halál esetére kötelezően biztosítást kell kössenek (illetékfizetés formájában). Számukra önkéntes a biztosítás igénybevétele a táppénz, a munkahelyi és szakmai ártalmakra járó térítések és a család számára hozzáférhető juttatások tekintetében.

Társadalombiztosítás /Mégélhetés

Portugália

Amennyiben egy másik EU-tagország polgára munkavállalóként érkezik Portugáliába, akkor általában a portugál társadalombiztosítás általános szabályai érvényesek rá. Bizonyos feltételekkel a más tagországok jogi előírásai alapján érvényes biztosítási időt elismertethetik a portugál hatóságokkal a Portugáliában nyújtandó juttatás igénybevételekor, vagy egy támogatás összegének kiszámításakor.

- **Önkéntes Biztosítások**

Az általános kötelező biztosítási rendszer mellett működik egy önkéntesen választható társadalombiztosítás, amelybe olyanok léphetnek be, akik nem folytatnak kereső tevékenységet, vagy annak folytatása révén nem kerülnek be az általános rendszerbe. Ez utolsó érvényes például az önkéntesen szociális munkát végzőkre, vagy olyanokra, akik bizonyos tevékenységeket külföldön folytatnak.

- **Illetékmentes rendszer**

Ez a rendszer szociális óvintézkedést nyújt gazdasági vagy szociális válsághelyzetekben, amelyek az illetékköteles rendszerben nincsenek lefedve. Tehát a rendszer alapvetően azonos területekre terjed ki, mint az illetékköteles rendszer. A Portugáliában élő hozzátartozói más EU- tagországok lakóinak portugál állampolgárokhoz hasonlóan jogot formálnak az ingyenes juttatásokra.

- **Közalkalmazottak**

A közalkalmazottakra a társadalombiztosítási és kórházi ápolási rendszerben külön rendszer érvényes. A családi juttatásokra azonban a közhivatalnokokra is a más munkavállalókkal azonos, egységes rendszer vonatkozik.

Szervezet, biztosítás kezdete, finanszírozás

- **A társadalombiztosítás fenntartói**

A társadalombiztosítás fenntartói az Állami Nyugdíjintézet (*Centro Nacional de Pensões*) és a Társadalombiztosítás Regionális Központjai (*Centros Regionais de Segurança Social - CRSS*). Az első minden alpbiztosítottnak a rokkantság és öregségi alapon járó juttatásokat nyújtja. A biztosított halála esetén özvegyi nyugdíjat folyósít.

A többi juttatást a regionálisan illetékes Társadalombiztosítási Központ nyújtja.

A foglalkoztatási ártalmak esetén érvényes biztosítással a Foglalkoztatási Ártalmak Országos Biztosítási Pénztára (*Caixa Nacional des Seguros das Doenças Profissionais*) foglalkozik.

A dologi juttatások (betegellátás) a Betegellátási Hivatalok (*centros de saúde*) feladatköréhez tartozik, ezek a hivatalok a Nemzeti Egészségügyi Szolgálathoz és nem a tulajdonképpeni Társadalombiztosításhoz tartoznak. A társadalombiztosítás rendszere nem terjed ki a munkahelyi balesetekre. Az ilyen esetekre a fedezetet egy biztosítótársaság biztosítja, amellyel a munkavállaló munkaadója egy megfelelő szerződést kötött.

Társadalombiztosítás /Mégélhetés

Portugália

Madeira Autonóm tartományban a Társadalombiztosítás Regionális Igazgatósága foglalkozik a társadalombiztosítási juttatásokkal, a Népegészségügyi Regionális Igazgatóság a betegellátással, és a Társadalombiztosítási Regionális Igazgatóság, és a Foglalkoztatási Regionális Igazgatóság közösen a munkanélküliség esetére érvényes juttatásokkal. Mindhárom hivatal Funchalban székel.

Az Azori-szigetek autonóm tartományban a Társadalombiztosítási Regionális Igazgatóság foglalkozik a társadalombiztosítási juttatásokkal, az Egészségügyi Regionális Igazgatóság a betegellátással, és a Pénzügyi Támogatások Hivatala, amelyhez a munkavállaló be van jelentve és a helyi Munkaügyi Hivatal közösen a munkanélküliség esetére érvényes szolgáltatásokkal. A két első hivatal Angra do Heroismo-ban székel.

A Nemzetközi Kapcsolatok és a Társadalombiztosításról kötött Szerződések Osztálya az összekötő a portugál társadalombiztosítás és külföldi megfelelői között. Feladatai közé tartozik, hogy a külföldi munkavállalókat Portugáliában felvilágosítsa a társadalombiztosítással kapcsolatos jogairól és kötelezettségeikről.

• Belépés a társadalombiztosításba

Csak az vehet igénybe társadalombiztosítási juttatásokat, aki belépett a rendszerbe. A munkaadó telephelye szerint illetékes Regionális Központban (CRSS) kell a felvételt kérni. Egy személy felvétele egész életére szól és a kereső tevékenység megszűnése után is folyamatos. A munkaadó köteles gondoskodni a munkavállaló felvételéről. Amennyiben ezt a kötelezettségét a munkaadó nem teljesíti, úgy a munkavállaló is benyújthatja személyi adatait.

A munkaviszony megszűnését a munkaadó nevével és címével jelenteni kell a Regionális Központban. Amennyiben ezt elmulasztja esetleges juttatásoktól eshet el.

Az önálló foglalkoztatottaknak (vállalkozóknak ford.) a rendszerbe való felvételét maguknak kell intézniük, a lakóhelyük szerint illetékes Regionális Központban.

• Illetékek

A Társadalombiztosítási tagság a munkaadói és munkavállalói illeték fizetésének a feltétele. Általában a munkaadó az illetékeket befizeti a Regionális Központoknak és a munkavállalói illetéket levonja a fizetésből. Az általános rendszerben a munkaadónak a munkabér 34,75 %-át kell havonta illetékként befizetni, ebből 11 % a munkavállalót terheli.

Önálló foglalkoztatásúak jövedelmük 25,4% -át fizetik, amennyiben csak a kötelező biztosítást fizetik, ill. 32%-ot amennyiben az önkéntesen választható juttatásokat is igénybe kívánják venni. Bizonyos esetekben, elsősorban közhasznú szervezetek, és gazdaságilag elmaradott régiókban a törvény alacsonyabb illetékeket ír elő.

A munkahelyi balesetekre érvényes biztosítást a munkaadók egyedül fizetik. Az egészségügyi ellátást az állam finanszírozza.

• Jogviták

Társadalombiztosítás /Megélhetés

Portugália

Amennyiben biztosítottként jogsérelmet tapasztal valaki, akkor annak a juttatásnak, amelyre jogosultnak tartja magát az illetékes vezetőségénél panaszt nyújthat be.

Ha a juttatásra vagy a panaszra vonatkozó beadványát visszautasítják vagy az általános biztosítási rendszerbe való felvételét megtagadják, akkor jogorvoslatért a közigazgatási bírósághoz (*Tribunal Administrativo*) fordulhat.

(...)

Családi juttatások

A társadalombiztosítás a biztosított munkavállalóknak és vállalkozóknak a következő juttatásokat nyújtja:

- szülési segély (egyszeri)
- házasságkötési segély (egyszeri)
- halálzási segély (egyszeri)
- gyermek segély (folyamatos) - családi pótlék ford.
- szoptatási segély (folyamatos)
- emelt összegű családi pótlék rokkant gyermek után (folyamatos)
- különleges nevelési segély rokkant gyerek után (folyamatos)
- havi életjáradék rokkant gyerek után (folyamatos)
- gondozási segély (folyamatos)

A szülési segélyre a szülés után válik jogosulttá a biztosított, a házasságkötési segélyt egy gyermek házasságkötése után lehet kapni.

A halálzási segély a biztosított személy után jár, vagy a következő családtagok elhalálása esetén: házastárs, gyermek, vagy vele azonos jogú családi pótlékra jogosító személy, a biztosított által eltartott szülők vagy nagyszülők.

A gyermek vagy a vele azonos jogállású személy (mostoha gyermek, örökbefogadott gyermek, gyámság alatt álló személy, stb.) jogán kaphatók a folyamatos juttatások.

A házasságkötési segély kivételével egy esemény után csak egy juttatás vehető igénybe, akkor is, ha a juttatásra többen is jogosultak.

• Jogosultsági feltételek és a juttatás folyósításának időtartama

Az általános rendszerben biztosítottak, amennyiben az előző 12 hónapban illetéket fizettek családi juttatásokra jogosultak. A vállalkozók, a szabályok alapján csak akkor kaphatnak támogatást ha illetékeket határidőre befizették.

Társadalombiztosítás /Mégélhetés

Portugália

Családi pótlékot az eltartott gyerek után csak annak 15. életévéig fizetnek, de a gyerek 18., 22. ill. 25 éves koráig is járhat a családi pótlék, amennyiben a gyerek középiskolába, főiskolára jár, vagy szakképesítését szerzi meg. Rokkant gyerekek után korhatár nélkül jár a családi pótlék.

A rokkant gyerek után járó emelt összegű családi pótlék a gyerek 24 éves koráig jár, utána a gyereket a havi életjáradék illeti meg.

A különleges nevelési segély odaítélése attól függ, hogy a rokkant gyermek fizető iskolába jár-e, vagy hasonló helyzetben van (pl. egyéni felügyeletre, gondozásra szorul).

A folyamatos támogatások időtartama különböző.

A szoptatási segélyt a gyermek 10 hónapos koráig kapják a családok.

A családi pótlék 15 évesnél nagyobb gyerek után, csak a már fent említett tanulmányok folytatásának igazolása mellett jár.

Az emelt összegű családi pótlék a gyerek 24 éves koráig jár, míg az életjáradékot időkorlát nélkül folyósítják, amennyiben a rokkant gyermek nem részesül illetékhez kötött rokkantsági nyugdíjban.

• A támogatások mértéke

A különleges nevelési segélyt kivéve a családi támogatások fix összegűek. Ezeket rendszeresen - általában évente - kiigazítják.

• Formai követelmények

A családi juttatásokat a társadalombiztosítási Regionális Központokban (CRSS) lehet megigényelni. A kérelemhez a következő mellékleteket kell csatolni:

- a gyermek születési anyakönyvi kivonata, vagy más igazolás, az adott juttatástól függően;
- iskolalátogatási igazolás, ha 15 évnél idősebb gyerek után kér családi pótlékot;
- az illetékes egészségügyi szerv igazolása, ha a gyermek rokkant;
- orvosi igazolás arról, hogy a rokkant gyermek különleges ellátást igényel, amennyiben különleges nevelési segélyt igényel;
- házassági anyakönyvi kivonat vagy halotti bizonyítvány a megfelelő támogatásokhoz;
- a halottal való rokoni kapcsolatról igazolás és a temetési költségekről számla, amennyiben halálozási segélyt igényel.

A munkavállaló az EU más országának a területén élő rokona után is jogosult családi juttatások igénybe vételére. További információt a Regionális Központokban adnak.

Társadalombiztosítás /Megélhetés

Portugália

Illetéktől független támogatások

A szociális háló illetékmentes rendszere azt a célt szolgálja, hogy rászorultaknak, akik különleges támaszt igénylő élethelyzetben vannak, és az illetékköteles rendszer révén nem lennének a különböző juttatásokra jogosultak, segítséget adjon.

Ebben a rendszerben a következő juttatásokat lehet kapni:

- rokkantság esetén:
illetéktől független rokkantsági nyugdíj,
gondozási segély;
- idős kor esetén:
illetéktől független öregségi nyugdíj,
gondozási segély;
- halál esetén:
özvegyi nyugdíj,
árvaellátás;
- munkanélküliség esetén:
fiatalok munkába állását segítő juttatás;
- családi támogatások:
családi pótlék,
szoptatási segély,
emelt összegű családi pótlék rokkant gyerek után,
különleges nevelési segély rokkant gyerek után.

• **Jogosultak**

Illetéktől függetlenül jogosultak a nyugdíjra a 65. életévüket betöltött és a 18 év feletti 100 %-os munkaképtelen személyek.

Gondozási segélyre az illetéktől független rokkantsági vagy öregségi nyugdíjat kapó személyek közül az jogosult, aki a támogatás feltételeinek megfelel.

Özvegyi nyugdíjat az illetéktől független öregségi nyugdíjat kapó elhalálozása esetén özvegye kaphat, amennyiben saját jogon nincs nyugdíja. Árvaellátást fiatalkorú árvái kaphatnak.

18-25 éves fiatalok, akik munkát keresnek és a 9. osztályt befejeztek és szakképesítést szereztek jogosultak a fiatalok munkába állását segítő juttatásra.

A négy családi támogatásfajta ugyanolyan fiatal és gyerekek után jár, mint az illetékhez kötődő családi juttatások.

• **Igénylési feltételek és a juttatások fizetésének időtartama**

Társadalombiztosítás /Megélhetés

Portugália

Az előbb felsorolt juttatásokat csak olyan személyek kaphatják, akik az illetékköteles rendszerből kimaradtak, vagy bár nem maradtak ki, a biztosítási eset beálltakor az ottani feltételeknek nem feleltek meg. Továbbá ezeket a juttatásokat csak Portugáliában élő rászorultaknak nyújtják.

A támogatási időszak az illetékmentes juttatásoknál egyrészt az illetékmentes rendszer szerinti folyamatos igénylési feltételek meglététől függ. Másrészt a nyugdíjak és a családi juttatások az illetékköteles rendszerhez hasonló korlátokhoz vannak kötve, ilyenek az életkor, az iskolalátogatás, a rokkantság megszűnte és a halál.

- **A támogatás mértéke**

Az illetéktől független öregségi és rokkantsági nyugdíj egy általánosság, amelyet általában évente igazítanak ki. Az árvaellátást is egy fix összeg, amely azonban a gyerekek számától is függ. Az özvegyi nyugdíj az illetéktől független nyugdíj 60 %-a.

A családi juttatások mértéke - a három és több gyerekes családok többlet juttatásainak kivételével - megegyezik az illetékköteles társadalombiztosítás keretében nyújtott támogatásokkal.

- **Formai követelmények**

Minden illetékmentes juttatást az igénylő lakóhelye szerint illetékes Társadalombiztosítási Regionális Központnál kell igényelni.

A juttatási igénylése mellett, személyi okmányokat (születési anyakönyvi kivonat, gyermek igazolvány, személyi igazolvány), jövedelem igazolást valamint a korábbi fejezetekben felsorolt iratokat kell az egyes juttatásoknak megfelelően benyújtani.

További információ

A további információkkal a lakóhely szerint illetékes Társadalombiztosítási Regionális Központokhoz (*Centro regional de segurança social - CRSS*) kell fordulni. Ezek címei a következők:

⇒ Norte Régió (Braga, Bragança, Porto, Viana do Castelo, Vila Real kerületek)
Centro regional de segurança social - CRSS
Rua Dr. António Partício, 240
4151 Porto Codex

⇒ Centro Régió (Averio, Castelo Branco, Coimbra, Guarda, Leiria, Viseu kerületek)
Centro regional de segurança social - CRSS
Rua Padre Estevão Cabral
3007 Coimbra

⇒ Lisboa e Vale do Tejo Régió (Lisszabon, Stúbal, Satarém kerületek)
Centro regional de segurança social - CRSS
Calc. Engenheiro Miguel Pais, No. 32,

Társadalombiztosítás /Megélhetés

Portugália

1294 Lisboa Codex

⇒ Alentejo Régió (Beja, Évora, Portalegre kerületek)

Centro regional de segurança social - CRSS

Rua Chafariz d'El Rei, 22

7001 Évora Codex

⇒ Algarve Régió (Faro kerület)

Centro regional de segurança social - CRSS

Rua Infante D. Henrique, No. 34, 1 Esq.

8001 Faro Codex

A Regionális Központokhoz minden nagyobb városban helyi irodák tartoznak.

A lakóhely szerinti helyi irodák is tudnak információval szolgálni szükség esetén.

A társadalombiztosítás további fontos fenntartóinak a címe a következő:

Országos Nyugdíjintézet (*Centro Nacional de Pensões*)

Campo Grande, No. 6

1771 Lisboa Codex

Országos Munkahelyi Balesetbiztosítási Pénztár

(*Caixa Nacional de Seguros das Doenças Profissionais*),

Ava da República, No. 25 - 1 Esq

1000 Lisboa

Nemzetközi Kapcsolatok és Társadalombiztosításról kötött Megállapodások Osztálya

(*Departamento de Relações Internacionais e Convenções de Segurança Social*)

Rue de Junqueira, No. 112

1302 Lisboa Codex

Nyugdíjbiztosítás

Öregkor

Az öregkor a következő juttatásokra jogosít:

- öregségi nyugdíj
- gondozási díj.

Az öregségi juttatások az illetékköteles rendszeren belül minden biztosítottnak járnak.

• **Igénylési feltételek és a juttatások fizetésének időtartama**

Az öregségi nyugdíjra az jogosult, aki betöltötte a nyugdíjkorhatárt és a megfelelő mennyiségű biztosítási idővel rendelkezik. Mind a férfiak, mind a nők számára 65 év a nyugdíjkorhatár. Ugyanakkor léteznek olyan szabályok, amelyek lehetővé teszik egyes alkalmazotti köröknek, hogy korábban nyugdíjba menjenek. Bizonyos feltételek mellett munkanélküliek már 60 évesen igénybe vehetik a nyugdíjat.

Az öregségi nyugdíj igényléséhez 15 év biztosítási időt is fel kell mutatni. Egy év beszámításához legalább 120 illetékfizetési napot kell igazolni.

Az öregségi nyugdíjat az igénylő haláláig folyósítják.

A gondozási díjra a rokkantsági nyugdíjjal azonos feltételek vonatkoznak.

• **A támogatás mértéke**

Az öregségi nyugdíj az átlagkereset és a legalább 120 napos biztosított évek szorzatának százalékaként kerül kiszámításra. A nyugdíj összege az egykori átlagkereset legalább 30%-át és legfeljebb 80%-át éri el. Amennyiben az így kiszámított összeg nem ér el egy minimumot, akkor a két összeg közötti különbséget szociális kiegészítésként fizetik ki. A kiegészítés azonban nem haladhatja meg az illetékmentes rendszerben fizetett szociális nyugdíjat.

A nyugdíjasok karácsonyi pénzt és júniusban egy 14. havi nyugdíjat kapnak.

Az öregségi nyugdíjat munkahelyi jövedelem mellett is igénybe lehet venni.

• **Formai követelmények**

Az öregségi nyugdíj igényléséhez az Országos Nyugdíjintézethez vagy a munkahely, vagy lakhely szerint illetékes kerületi társadalombiztosítás regionális központhoz kell benyújtani a megfelelő formanyomtatványt. Az igényléshez a személyi igazolványt is csatolni kell.

Társadalombiztosítás /Megélhetés

Portugália

Gondoskodás az elhunytak hozzátartozóiról, Halálozási Segély

Az illetékköteles rendszerben biztosított személy elhalálása esetén hozzátartozói a következő juttatásokra lehetnek jogosultak:

- Hozzátartozói nyugdíj
- Halálozási Segély
- Gondozási Segély

A biztosított hozzátartozói közül elsősorban hátramaradt házastársát, vagy egykori házastársát és gyermekeit vagy velük azonos jogúakat illetik meg a támogatások. Amennyiben ilyen személyek nincsenek, úgy felmenő ágban rokonok vagy sógorok is, akiknek az ellátásáról haláláig a biztosított gondoskodott, jogosultak lehetnek.

• Igénylési feltételek és a juttatások fizetésének időtartama

A hozzátartozónak járó nyugdíjhoz mind az elhalálozott, mind a hozzátartozó részéről egy sor feltételnek teljesülnie kell. A biztosítottnak haláláig legalább 36 hónap biztosítási idővel kellett, hogy rendelkezzen. A túlélő házastársnak vagy egykori házastársnak legalább 1 évig kellett az elhunyttal házasságban élnie, míg a különélő vagy elvált házastársnak a halál napján eltartás kellett, hogy járjon. Az elhunyt gyermeke 18 éves koráig jogosult az árvaellátásra, illetve 25 vagy 27 éves korig amennyiben bizonyos tanulmányokat folytat, vagy korhatár nélkül, amennyiben folyamatosan munkaképtelen.

A halálozási segély nincs különösebb feltételhez kötve, csupán ahhoz, hogy a gyermekek vagy velük azonos jogú személyek csak akkor jogosultak rá, ha családi juttatásokat is kapnak.

Ha nincsen a halálozási segélyre jogosult személy, akkor annak a személynek lehet támogatást fizetni, aki bizonyítani tudja, hogy a temetési költségeket állta.

Gondozási segélyt olyan hozzátartozó kaphat az elhunyt után, aki önálló életre képtelen és legalább napi 6 órában harmadik személy segítségére szorul.

• A támogatás mértéke

A hozzátartozókat megillető nyugdíj az elhunyt után annak a nyugdíjnak bizonyos százaléka, amelyet a biztosított a halálakor kapott vagy kapott volna, ha munkaképtelen lett volna, vagy az öregségi nyugdíjhatárt elérte volna. Ezek a százalékok a következők:

- 60% az özvegynek vagy volt házastársnak, adott esetben 70% a kettőnek.
- 20,30, 40 % az árváknak vagy velük azonos jogúaknak, attól függően, hogy egy, kettő vagy több árva maradt hátra. Ezek az arányok 40, 60, 80 %-ra nőnek, ha nincs özvegy vagy volt házastárs, aki özvegyi nyugdíjra jogosult.

Társadalombiztosítás /Megélhetés

Portugália

A nyugdíjnak egy minimumát garantálják. A nyugdíjasok karácsonyi pénzt és júniusban egy 14. havi nyugdíjat kapnak.

Az egyszeri halálozási segély a hatszorosa a viszonyítási alapul vett fizetésnek, amely nem lehet az országos minimálbér alatt. A támogatás felét az özvegynek vagy egykori házastársnak, másik felét a gyermekeknek vagy velük azonos jogúaknak fizetik ki. Amennyiben csak egy jogosult van, akkor az egész összeget ő kapja.

- **Formai követelmények**

A fenti juttatásokat a lakóhely szerinti Országos Nyugdíjintézetnél vagy a lakóhely szerint illetékes Társadalombiztosítási Regionális Központnál lehet igényelni az erre rendszeresített formanyomtatványokon.

A kérelemhez csatolni kell a biztosított születési anyakönyvét, halotti bizonyítványát és személyi igazolványát.

A gondozási segélyt a lakóhely szerint illetékes Társadalombiztosítási Regionális Központban lehet igényelni, a kérelmező személyi igazolványának mellékelésével. Ezután a CRSS munkaképtelenséget megállapító szolgálata dönt arról, hogy a gondozás feltétlenül szükséges-e.

Betegbiztosítás

Betegség és anyaság

Dologi juttatások

A betegellátás juttatásai megelőző és gyógyító tevékenységeket jelent. Ide tartoznak az általános- és szakorvosi vizsgálat, otthoni orvosi látogatás, kezelés, kiegészítő diagnosztikai eljárások, speciális kezelések, gyógyszerellátás, kiegészítő gyógyító és kiegészítő segédeszközökkel való ellátás pl. szemüveg, szemészeti és fogászati pótlások, kórházi ellátás, gyógyvízkúrák.

Minden portugál állampolgárnak valamint az Országos Egészségügyi Szolgálatnál bejelentett EU polgárnak joga van a betegellátás juttatásainak igénybevételére. A dologi juttatások határidő nélkül a betegség idejére járnak.

• Juttatások biztosítása

Az orvosi ellátás általában az orvosi rendelőkben (*centros de saúde*) és azok kihelyezett helyein történik. Amennyiben az orvosi ellátás a rendelőkben nem oldható meg 72 órán belül, akkor az Egészségügyi Szolgálattal szerződéses viszonyban lévő magánorvost is igénybe lehet venni.

Sürgős esetekben a legközelebbi sürgősségi ügyeletnél (*Servico de Atendimento Permanetet - SAP*) és/vagy állami kórházban is lehet jelentkezni.

Amennyiben a kórházi kezelést csak több mint három hónap múlva lehet megkezdeni, akkor az Országos Egészségügyi Szolgálattal szerződésese viszonyban álló magán klinikán is kezeltetheti magát a beteg.

A legtöbb orvosi ellátásért, elsősorban az orvosi vizsgálatokért (függetlenül attól, hogy rendelőben vagy kórházban történik) és minden kiegészítő diagnosztikai vizsgálatért általány alapú díjat kell fizetni. Minden az általánydíjon felüli költséget az Egészségügyi Szolgálat áll. Több csoport is mentesül a fizetési kötelezettség alól, ezek a következők:

- terhes és szoptató anyák;
- gyerekek 12 éves korig;
- nyugdíjasok, akiknek a nyugdíja nem haladja meg az országos minimálbért, és eltartottjaik;
- a munkaügyi központban jelentett munkanélküliek és eltartott házastársuk és gyermekük;
- olyan alkalmazottak, akiknek a jövedelme az országos minimálbért nem haladja meg, és eltartott házastársuk és gyermekeik;

Társadalombiztosítás /Mégélhetés

Portugália

- a legtöbb fogyatékos és gyógyíthatatlan betegségben szenvedő személy;
- életjáradékot kapó személy.

Ezentúl elmarad az átalánydíj fizetés az orvosi rendelőkbe és kórházi kezelésekre felvett személyeknél.

- **Gyógyszer**

Azokat a gyógyszereket, amelyeket orvosi ellátásra jogosult helyen írtak fel, recept ellenében meg lehet vásárolni a patikákban. Az állam minden gyógyszernek egy bizonyos százalékát fizeti, a többit ki kell fizetni. Az állami hozzájárulás mértéke három fokozatú, 40 és 100 % között mozog.

Kiegészítő gyógyító és gyógyászati segédeszközök esetén (pl. szemüveg) az Egészségügyi Szolgálat, bizonyos feltételekkel a költségeket egy adott összegig átvállalja.

- **Ellátás más EU országokban**

Portugáliában dolgozó EU polgárok, akiknek a hozzátartozói egészségügyi ellátási jogosultsággal rendelkeznek Portugáliában, de más országban laknak, az illetékes Társadalombiztosítási Regionális Központban (CRSS) igényelhetnek E 109-es formanyomtatványt. A formanyomtatvány két példányát meg kell küldeni a külföldön élő hozzátartozónak, aki azt az adott országban az egészségügyi ellátásért illetékes szerveknél bemutatja, s ezzel jogosultságot szerez az ellátásra.

Amennyiben a Portugáliában folytatott alkalmazás ideje alatt átmenetileg külföldön tartózkodik, az utazás előtt igényeljen E 111-es nyomtatványt, melyet a Társadalombiztosítás helyileg illetékes Regionális Központja állít ki.

Pénzügyi támogatások betegség esetén

Munkaképtelenség esetén, amennyiben azt nem munkahelyi baleset vagy munkahelyi ártalom okozta, a munkavállaló a megfelelő esetekben táppénzre jogosult.

Táppénzre a kötelezően biztosított személyek jogosultak.

- **A támogatás feltételei és időtartama**

A táppénzre való jogosultság feltétele az egészségügyi ellátás általános rendszerében hat hónapnyi (nem feltétlenül folyamatos) biztosítási idő. Ezen kívül a munkaképtelenség beállta előtti négy hónapban fel kell mutatni legalább 12 napot, amikor az igénylő fizetést kapott.

A munkaképtelenség első három napjára nem jár táppénz. Tuberkolózis és kórházi ápolás esete azonban kivételt képez, ilyenkor már az első naptól jár a juttatás.

Táppénzt maximum 1 095 napig fizetnek, ezt követően a Rokkantsági Biztosítástól lehet támogatást igényelni. Tuberkolózis esetén a teljes betegség alatt jár a táppénz.

Társadalombiztosítás /Megélhetés

Portugália

- **A támogatás mértéke**

A táppénz mértéke a munkaképtelenség beálltát megelőző hónap előtti hat hónapban kapott átlag napi kereset 65 %-a. Amennyiben a munkaképtelenség tovább tart mint folyamatosan 365 nap, akkor a táppénz 70 %. Tüdőbaj esetén 80 % vagy akár 100 % is lehet ez a támogatás. A táppénz nem lehet a minimálbér 30 %-nál kevesebb, hacsak az átlagkereset nem volt kevesebb a minimálbérnél. Ebben az esetben a táppénz az illető átlagkeresetével megegyező lesz.

- **Formai követelmények**

Betegségből vagy balesetből adódó munkaképtelenség esetén a munkavállaló lakóhelye szerinti orvosi rendelő igazolja a munkaképtelenséget és értesíti a Társadalombiztosítás illetékes Regionális Központját (CRSS). Ez utóbbi számítja ki és utalja ki a táppénzt.

Anyaság, Apaság, Örökbefogadás

A szülés vagy örökbefogadás, valamint egy gyermek gondozása miatti munkától való távolmaradás a következő támogatásokra jogosíthat fel:

- anyasági segély
- apasági segély
- örökbefogadási segély
- beteg gyermek gondozási díj
- a betegellátás dologi juttatásai.

Minden biztosított dolgozó anyuka jogosult az anyasági segélyre gyermeke születésekor.

A támogatásra jogosult apa apasági segélyt kaphat, amennyiben a biztosított anya születést követő anyasági szabadsága fizikai vagy pszichikai túlterheltség vagy halál miatt megszakad.

Egy három évnél fiatalabb gyermek örökbefogadását követően a szülők valamelyike örökbefogadási segélyre jogosult, amennyiben a gyermek gondozása címén megszakítja kereső tevékenységét.

Egy tíz év alatti gyermek apja vagy anyja, amennyiben az általános társadalombiztosítási rendszer szerint biztosított a gyermek betegsége vagy balesete esetén a gyermek után járó gondozási díjra jogosult.

- **A támogatás feltételei és időtartama**

A fenti pénztámogatások feltétele, hogy 6 naptári hónapnyi biztosítási idővel rendelkezzen az igénybejelentő.

Társadalombiztosítás /Megélhetés

Portugália

A beteg gyerek után járó gondozási díjat csak akkor fizetik, ha az egyik szülő (a másik jelenlétének hiányában) egyedül látja el a gondozási feladatokat. További feltétel, hogy a család egy főre jutó jövedelme ne haladja meg a minimálbér 70 %-át.

Az anyasági segély 90 napra, az apasági és az örökbefogadási segély 60 napra és a beteg gyerek után járó gondozási díj évente gyerekenként maximum 30 napra jár.

- **A támogatások mértéke**

Az anyasági ill. apasági segély a jogosultság előtti hónapot megelőző 6 hónap átlagkeresetének 100 %-a. De nem lehet a minimálbér 50 %-nál kevesebb.

A beteg gyerek után járó gondozási díj az átlagkereset 65%-a.

- **Formai követelmények**

A támogatásokat az illetékes Társadalombiztosítási Regionális Központban kell igényelni, a munkától való távolmaradástól számított 6 hónapon belül.

A támogatási jogosultságot megfelelő okmányokkal kell alátámasztani az igénylésben. Az Egészségügyi Szolgálat és/vagy az Anyakönyvi Hivatal igazolásait is mellékelni kell.

Munkanélküli biztosítás

Munkanélküliség

Akaraton kívüli munkanélküliség esetén két fajta támogatás adható:

- Munkanélküli támogatás (*subsídio de desemprego*);
- Munkanélküli segély (*subsídio social de desemprego*).

A két támogatás olyan munkanélkülieknek járhat, akik az általános munkavállalói rendszerben biztosítottak.

- **A támogatás feltételei és időtartama**

Munkanélküliséggel kapcsolatos támogatásokat csak az kaphat, aki munkaképes, elérhető és a helyi Munkaügyi Hivatalnál (*Centro do Emprego*), mint munkanélküli bejelentkezett.

A munkanélküli támogatásra az jogosult, aki a munkanélküliség kezdete előtti 24 hónapban 540 foglalkoztatási időt fel tud mutatni.

A munkanélküli segélyre az jogosult, aki a munkanélküliség előtti 12 hónapban 180 napig foglalkoztatási idővel rendelkezett. Azoknak is fizetnek munkanélküli segélyt, akik a munkanélküli támogatás lejárta után még mindig munkanélküliek. A munkanélküli segélyt azonban csak olyanoknak fizetik, akiknél a család egy főre eső jövedelme nem haladja meg a minimálbér 80 %-át.

A munkanélküli támogatást a munkanélküli életkorától függően 10-30 hónapig fizetik.

A munkanélküli segélyt is hasonló ideig folyósítják, feltéve, hogy a segély nem a munkanélküliségi támogatást követően kerül kifizetésre, ebben az esetben a támogatási idő felére csökken. Amennyiben a biztosított betöltötte 55. életévét a munkanélküli segélyt 60 éves koráig kaphatja, majd utána öregségi nyugdíjat igényelhet.

- **A támogatások mértéke**

A munkanélküli támogatás a munkanélküliség kezdetét megelőző hónap előtti 12 hónap átlagkeresetének a 65 %-a. A támogatás azonban nem lehet kevesebb mint a minimálbér (hacsak az átlagkereset nem volt kevesebb ennél az összegnél) és nem haladhatja meg ennek a háromszorosát.

A munkanélküli segély a munkavállaló családjának nagyságától és az egy főre eső jövedelemtől függően a minimálbér 70-100 %. De nem haladhatja meg a munkanélküli támogatás kiszámításának alapjául szolgáló átlag keresetet.

Társadalombiztosítás /Megélhetés

Portugália

- **Formai követelmények**

A munkanélküliség esetén járó támogatásokat a helyileg illetékes Társadalombiztosítási Regionális Központban (CRSS) kell igényelni a munkanélküliség kezdetétől számított 90 napon belül. Ugyanez a határideje a lakhely szerinti Munkaügyi Hivatalban való jelentkezésnek is, ahol az illető munkakeresőként kerül regisztrálásra.

Amennyiben a portugál munkanélküli támogatásokra igényt tart, akkor bizonyos feltételekkel maximum 3 hónapra elmehet más EU tagországba munkát keresni, a jogosultság elvesztése nélkül. Erről a lehetőségről a Társadalombiztosítás Regionális Központjaiban adnak részletes tájékoztatást.

A megélhetés költségei

Táblázatok:

A megélhetés költségei

A fogyasztói árak alakulása Portugáliában
(1985-höz képest)

Élelmiszerárak, ital és vendéglátóipari egységekben fogyasztott élelmiszerek nélkül
(1985-höz képest)

Ruházat, cipő, javítással együtt
(1985-höz képest)

Lakbérek, fűtés, világítás
(1985-höz képest)

Üzemanyag és energia
(1985-höz képest)

Forrás: Eurostat 1994

Társadalombiztosítás /Megélhetés

Portugália

Német állampolgárokra vonatkozó ösztöndíj lehetőségek Portugáliában

1,5 oldal

A jelentkezőkkel szemben támasztott követelmények (nyelvi, előtanulmányi)

Döntési mechanizmusok

Jelentkezés módja

Támogatás mértéke és időtartama

Ösztöndíj és gyakorlat

További információk

(a német rendszerben a DAAD - Egyetemi Külügyi Szolgálatok és az állami ösztöndíj program keretében adható támogatásokról írnak részletesebben)

Az élet Portugáliában - gyakorlati tanácsok

Beutazási lehetőségek

A beutazás után 90 napon belül jelentkezni kell a Belügyminisztérium (*Ministério da Administração Interna*) Külföldiekkel foglalkozó osztályán (*Seviços de Estrangeiros e Fronteiras*) Lisszabonban vagy - amennyiben nem Lisszabonban tanul - akkor a helyi Lakhelybejelentő Hivatalnál (*Camera Municipal*). Az ösztöndíjpapírok és a finanszírozási okiratok bemutatása után kiadják a tartózkodási engedélyt (*Licença de Per,amencia*).

Megélhetés

A megélhetési költségekkel kapcsolatban természetesen nem lehet fix összegeket megadni, hiszen az igények egyénenként mások, és a lakbér vagy a kollégiumi szoba költsége nagyban befolyásolja a havi kiadások mértékét. Mégis ajánlatos tájékozódásként egy-két adatot megismerni. Így pl. Portugáliában szerény igények mellett legalább havi 80 000 ESC kiadással kell számolni, a tandíjak nélkül.

A következő táblázatban a Portugáliában tanuló diákok havi megélhetési költségei vannak felsorolva. A számszerű adatok inkább szerény becslésként értékelhetők, melyek konkrét esetekben nagy ingadozást mutathatnak. Ezek inkább az orientációt szolgálják, kötelezettséget ezekért nem vállalunk.

taneszközök	kb. 6 000 ESC
szállás	
(fűtés és áramdíjjal)	kb. 35 000 ESC
ellátás	kb. 25 000 ESC
utazási költség	kb. 4 000 ESC
Egyéb	kb. 10 000 ESC
Összesen	kb. 80 000 ESC

Társadalombiztosítás /Megélhetés

Portugália

(100 ESC - 1, 09 DM 1994 Április)

Szálláslehetőségek

A külföldi diákok pályázhatnak kollégiumi szálláshelyre (*Residências Univeritárias*). Ezek alacsony száma miatt azonban elég nehéz ilyen helyet kapni. A legtöbb külföldi diák ezért, nem helybeli portugál diáktársaikhoz hasonlóan magán szállást, szobát keres. Mivel az egyszobás apartmanokat vagy kis lakásokat elég nehéz találni és meglehetősen drágák is, ezért a legtöbb diák albérletben lakik. Mindenképpen ajánlatos amint biztosított a portugáliai ösztöndíj keretében a tanulmányi hely, szállás keresés ügyében is lépéseket tenni. Ehhez a diákszervezetek is segítséget adhatnak.

Betegbiztosítás, orvosi ellátás

Az EU tagországok közötti betegbiztosítási megállapodás értelmében az EU tagországok polgárai otthoni biztosítási viszonyukat a szükséges iratok bemutatásával várakozási idő és kezelési költségek nélkül érvényesíthetik Portugáliában is. Feltétlenül ajánlatos időben gondoskodni a megfelelő okmányok beszerzéséről, esetleg kiegészítő biztosítások megkötéséről, hogy az ösztöndíjas a megfelelő egészségügyi ellátásokat majd igénybe tudja venni Portugáliában.

Aki ösztöndíjasként utazik Portugáliába tájékozódjon róla, hogy az ösztöndíj tartalmaz-e biztosítást és az milyen szolgáltatásokra érvényes.

Egyes nagyobb portugál egyetemek saját egészségügyi-szociális intézményekkel rendelkeznek diákjaik ellátására.

Munkalehetőségek diákoknak

Fel kell hívni arra a figyelmet, hogy nem könnyű a tanulmányokat kiegészítő munkával finanszírozni, - eltekintve attól, hogy ez ráadásul a sikeres tanulmányokban is akadályozhatja a diákot. Mivel a kilátások ilyen kiegészítő munkára csekélyek, nem tanácsos úgy Portugáliába menni, hogy a megélhetéshez szükséges pénz nem áll rendelkezésre.

Pénzügyi kérdések, bankrendszer

Jelen füzetben megadott becsült megélhetési költségek (1994-es adatok) adnak tájékoztatást ahhoz, hogy előre megtervezhető legyen a külföldi tartózkodáshoz szükséges pénz mennyisége.

Mivel pont a külföldi tartózkodás első időszakában felmerülhetnek nagyobb költségek a lakáskereséskor (pl. lakásközvetítőnek közvetítési díj, kaució vagy előleg fizetés a lakásbérletéhez) vagy a lakás berendezésekor, ezért fontos arra gondolni, hogy a külföldi tartózkodás elején elegendő pénz álljon rendelkezésre. (ez az ösztöndíjasokra is vonatkozik, mivel az ösztöndíjat nem mindig kapják meg rögtön a megérkezéskor). Magánszemélyek

Társadalombiztosítás /Megélhetés

Portugália

Portugáliába való utazáskor majdnem korlátozás nélküli pénzüsszegeket vihetnek be az országba akár Escudóban, akár csekk vagy hitellevél formájában.

A portugál bankok általában 8.30-tól 15.00-ig vannak nyitva. Szombat, vasárnap és állami ünnepeken zárva tartanak.

Utazási kedvezmények

A portugál diákigazolvány általában kedvezményes vonat, villamos vagy busz jegyek vásárlására jogosít. A helyi közlekedési vállalatnál, vagy az egyetem Szociális Szolgálatánál (*Seriços Sociais*) lehet a diáktarifákról információt kérni.